

розширення лексичного значення в українській мові. Демінутиву **φοιτητάριο** – **φοιτητής** – студент відповідає в українській мові лексема «студентик», яка використовується лише в поодиноких випадках в усному мовленні для посилення експресивності. Демінутив **ανθρωπάριο**, утворений від іменника **άνθρωπος** – людина, в українській мові взагалі не має відповідника. В російській мові є адекватний варіант перекладу даної лексеми – «человечешко». Цей демінутив несе на собі зменшувально-зневажливе емоційне навантаження.

В новогрецькій мові існують демінутиви, які утворюються за допомогою суфіксів **-άκι, -ίτσα, -ούλα, -άκι, -ίτσα, -ούλα, -ούλι, -ούλακι, -ουλίτσα** та ін., але при цьому не змінюють свого лексичного значення та емоційного навантаження. Наприклад, **βάρκα** → **βαρκάκι = βαρκίτσα = βαρκούλα** човен → **човник**, **Ελένη** → **Λενάκη = Λενίτσα = Λενούλα** Олена → **Оленка**. Як видно з даних ланцюжків, спостерігається тенденція до поступового їх ускладнення та нарощення, без зміни лексичного значення та ступеня здрібності іменників, які утворені за їх допомогою.

Окрему групу складають демінутиви, які в залежності від суфікса, з яким вони сполучаються, змінюють своє лексичне значення. Тому ланцюжки суфіксів будуть мати наступний вигляд: **-ά ≠ -άκι ≠ -ούλι ≠ -ούλα ≠ -ίτσα ≠ -ίδιο**, наприклад, **σάκα ≠ σακάκι ≠ σακούλι ≠ σακούλα ≠ σακίτσα ≠ σακίδιο**. Дані демінутиви мають наступні тлумачення: «**σάκα – τσάντα μαθητική, χαρτοφύλλακας**», тобто «шкільна сумка, портфель, ранець», «**σακάκι – κοντός ανδρικός ελενδύτης**», тобто «довгий чоловічий плащ», «**σακούλι – σάκος από λεπτό πανί, όπου στραγγίζεται το γιαιούρι, χαρτοσακούλα, πουγκί**», тобто «мішок з тонкого полотна, в якому роблять кисле молоко», «**σακίδιο – μικρός σάκος**», тобто «маленький мішок» [13; 676]. Деякі демінутиви отримують інше лексичне значення у порівнянні зі словом, від якого вони були утворені. Наприклад, **νιφάς** → **νιφάδες** сніжинка → **лапатий сніг**; **χέρι** → **χερούλι** рука → **рукоятка посуду**; **γλώσσα** → **γλωσσίδι** мова, язик (анат.) → **язик дзвону, язичок (анат.)**; **καλαμός** → **καλαμίδι** очерет, перо, котушка, берцова кістка → **вудка**; **ούρανος** → **ουρανίσκος** небо, небосхил, полог → **піднебіння (анат.)** Слід відрізнити демінутиви від інших іменників із суфіксами **-άκι, -ίτσα, -ούδα, -ουδι, -ούλι**, які не мають демінутивного значення, наприклад, **λαβράκι** – морський окунь, **μουστάκι** – вуса, **φαρμάκι** – отрута, жовч, гіркота.

Таким чином, аналіз нашого матеріалу свідчить про те, що майже усі пейоративні форманти новогрецької мови мають українські відповідники. Новогрецькі демінутиви в деяких випадках не мають українських відповідників. Для української мови є більш характерним творення демінутивів за допомогою різних суфіксів від однієї твірної основи, тому нерідко одному новогрецькому форманту відповідають декілька українських. Спостерігалися явища розширення лексичного значення демінутивів, в порівнянні с вихідним словом, а також розширення лексичного значення демінутива в одній мові і його відсутність в іншій. Розглянута нами тема не може бути вичерпана рамками однієї статті. Окремого розгляду заслуговує також суфіксальна категоризація суб'єктивної оцінки в системі прикметника.

Література

1. Білоусенко П. І. Історія суфіксальної системи українського іменника (назви осіб чоловічого роду) : Дис. ... д-ра філол. наук. АН України. Ін-т мовознавства. – К., 1994. – 422 с.
2. Булаховський Л. А. Курс русского литературного языка. – К.: Рад. школа, 1952. – 447 с.
3. Ганич Д. І., Олейник І. С. Русско-украинский и украинско-русский словарь. – К.: Фенікс, 1992. – 560 с.
4. Ермакова О. П. Проблемы лексической семантики производных и их членимых слов. Автореф. дис. на соиск. учен. степени д-ра філол. наук. М.: АН СССР. Ін-т рус. яз. 1977. – 38 с.
5. Коваленко М. В. Словотвор іменників жіночого роду з демінутивним значенням // Українське мовознавство. – 1976. – № 4 – С. 50-54.
6. Кубрякова О. С. Типы языковых значений. Семантика производного слова. – М.: Наука, 1981. – 200 с.
7. Новогреческо-русский словарь / Под ред. А. А. Белецкого. – М.: 1961. – 1420 с.
8. Плямоватая С. С. Размерно-оценочные имена существительные в современном русском языке. М.: Наука, 1961. – 121 с.
9. Семеренко А. В. Історія формування українського демінутивного та гіпокористичного словотвору: Автореф. дис. ... канд. філол. наук / КГУ ім. Т. Г. Шевченко. – К., 1988. – 23 с.
10. Семеренко Г. В. Зменшено-пестлива лексика як джерело збагачення мовної і засіб виховання емоційної культури // [Наукові записки / Нац. пед. ун-т. – К., 2001. – Вип. 42.](#) – С. 81-84.
11. Сучасна українська літературна мова / За ред. М. Я. Площ. – К.: Наук. думка, 1994. – 414 с.
12. Шинкарук В. Д., Шутак Л. Б. Словотворна категоризація суб'єктивної оцінки. Чернівці : Рута, 2002. – 128 с.
13. MEIZON. Ελληνικό λεξικό. – Αθήνα, ΑΡΜΟΝΙΑ, 2006. – 1484 с.
14. Παπαγεωργίου Γ. Η παραγωγή και η σύνθεση λέξεων στην νέα ελληνική γλώσσα. – Σοφία : Νέα βιβλία, 1973. – 156 с.
15. Τριανταφυλλίδης Μ. Νεοελληνική γραμματική. Αθήνα: Οργανισμός εκδόσεως διδασκίων βιβλίων, 2000. – 776 с.

Косенко Ю. В.

ПЕРЕДЗАВЕРШАЛЬНИЙ МЕТАКОМУНІКАТИВНИЙ БЛОК «ЗАПРОШЕННЯ» НА ФІНАЛЬНОМУ ЕТАПІ АНГЛОМОВНОЇ ДІАЛОГІЧНОЇ ВЗАЄМОДІЇ

Актуальність статті визначається необхідністю вивчення передзавершального метакомунікативного блоку «запрошення» на етапі розмикання мовленнєвого контакту, який є невід'ємною складовою фатичної метакомунікації як інтегрального феномену. Повний та системний опис регулятивного аспекту контакто-розмикаючих метакомунікативних одиниць, однак, у сучасному мовознавстві залишається маловивченим, у чому і полягає новизна роботи. **Об'єктом** дослідження є метакомунікативні одиниці розмикання мовленнєвого контакту, які розуміються як мовленнєві стереотипи, призначені для пом'якшення моральної шкоди, яка наноситься комунікантам фактом розставання та укріплення доброзичливих стосунків. **Предметом** є феномен запрошення, як передзавершальний метакомунікативний блок розмикання мовленнєвого контакту та його омовлення.

Прагматичний підхід в дослідженні функціонування мови дає можливість розглядати будь-який тип спілкування (повідомлення, бесіду, дискусію та т. ін.) не як щось застигле, нерухоме, а як процес, який характеризується особливостями протікання, засобом розвитку та внутрішньою організацією. Регулювання процесу мовленнєвої комунікації засобами самого мовлення передбачає наявність трьох фаз спілкування: 1) встановлення мовленнєвого контакту; 2) підтримання мовленнєвого контакту; 3) розмикання мовленнєвого

контакту [6, с. 53]. На даних фазах мовленнєвого спілкування функціонують різні метакомунікативні одиниці, семантика яких свідчить про ту чи іншу фазу. Якщо співвіднести етапи механізму породження мовлення зі структурною організацією фаз спілкування в акті комунікації, то орієнтація на контакт з адресатом прослідковується вже на ранньому мотиваційно-спонукальному, а потім і на реалізуючому етапах спілкування [5, с. 133], що знаходить своє експліцитне вираження в метакомунікативних висловленнях, які організують мовленнєве спілкування на всіх трьох фазах. Відповідно до фаз спілкування ми виокремимо метакомунікативні одиниці встановлення, підтримання та розмикання мовленнєвого контакту. При цьому кожна з фаз характеризується притаманним їй набором метакомунікативних задач, які вирішуються у ході ведення розмови.

Відсутність однієї з фаз спілкування може призвести до прагматично неповноцінного як в аспекті прийняття повідомлення, тобто можлива часткова або повна втрата адресатом змісту повідомлення, так і в соціальному аспекті, тобто може свідчити про деяке напруження у взаємостосунках комунікантів.

A slightly drunk beauty named Sophie appears behind Eve.

Sophie: Hi, there, Eve, who's the hunk?

Eve hates Sophie.

Eve: Get lost, Sophie.

Sophie pushes her way right up to Adam. («Blast from the Past»(1999) by Bill Kelly and Hugh Wilson. – http://sfy.ru/sfy.html?script=blast_from_the_past)

У даному випадку мовленнєвий контакт між Ів та Софі не має фази підтримання. Фаза ініціації контакту несподівано завершується реплікою розмикання мовленнєвого контакту у зв'язку з тим, що комуніканти не люблять один одного. Їх особистісні взаємостосунки, які є частиною екстралінгвістичної ситуації, не дозволяють розвиватися вербальній комунікації партнерів.

Однак існують випадки, коли фаза мовленнєвого контакту відсутня тому, що через спільність пресупозицій, фонових знань про екстралінгвістичну ситуацію учасникам спілкування немає необхідності ініціювати, підтримувати або розмикати мовленнєвий контакт. Особливо часто в таких випадках випадає фаза розмикання мовленнєвого контакту:

Sykes (continuing): It's all right, George. It's cool. Just wait here, all right? I'll be back in a coupla minutes.

Jetson: Thank you.

He climbs out and Sykes drives down to the beach... toward a cluster of vehicles: a Sheriff's black-and-white, a coroner's wagon, and Fedorchuk's unmarked sedan.(«Alien Nation»(1988) by Rochne O'Bannon. – http://sfy.ru/sfy.html?script=alien_nation)

або:

Hammond: Sorry we didn't do better. Jack, I feel like I let you down.

Cates: Naw, you didn't let me down. It was a long shot all the way. We gave 'em a good run at it.

Hammond: Yeah, but we didn't get 'em.

They get in and drive off. («48 Hours»(1982) by Roger Spottiswoode, Walter Hill, Larry Gross, Steven E. De Souza. – http://sfy.ru/sfy.html?script=48_hours)

У даній розмові відсутня фаза розмикання мовленнєвого контакту, яка могла б мати місце з тієї причини, що мовленнєвий контакт між комунікантами перервався до відвідування ними ресторану, в якому їх бесіда мала вже іншу тему. Тимчасова перерва у спілкуванні та зміна теми спілкування свідчать про зміну діалогу [1, с. 95]. Тому можна стверджувати, що фаза розмикання мовленнєвого контакту є факультативною.

Відсутність фази контакторозмикання може призвести до порушення «комунікативної правильності – відповідності правилам ведення бесіди» [7, с. 4], норм соціального спілкування (French leave). Дослідники відзначають, попрощатися – значить отримати можливість для встановлення нових контактів по закінченню строка розлуки [8, с. 91], [9, с. 13], [14, с. 41], [15, с. 304].

До недавнього часу проблема розмикання мовленнєвого контакту залишалася поза увагою дослідників, але з виникненням інтересу до функціонування та виявлення мовленнєвих стереотипів, які обслуговують різні сфери мовленнєвої діяльності, у тому числі і ситуацію розмикання мовленнєвого контакту, дана проблема починає отримувати все більше висвітлення в лінгвістичній літературі останніх років [див. 13].

На етапі розмикання мовленнєвого контакту більшість бесід не просто закінчуються, а делікатно доводяться до свого логічного кінця, оскільки фаза контакторозмикання є вельми «ламкою» у соціальному та моральному аспектах [15, с. 303]. Це відбувається за допомогою контакторозмикаючих метакомунікативних одиниць, які ведуть до логічного завершення діалогу співрозмовників.

Етап розмикання мовленнєвого контакту значною мірою є ритуалізованою фазою спілкування, має певний набір етикетно закріплених мовленнєвих елементів – контакторозмикаючих метакомунікативних блоків, які є індикаторами закінчення процесу мовленнєвої комунікації [2], [3], [4], [6], [9], [10]. Подібні індикатори завершення спілкування ми називаємо контакторозмикаючими метакомунікативними одиницями.

Оскільки фаза завершення інтеракції є інтегральною, доцільним вважаємо розгляд прототипової ситуації розмикання мовленнєвого контакту. Прототипова ситуація розмикання мовленнєвого контакту, як показує аналіз блоків вербального спілкування, включає такі етапи:

1) передзавершальний етап, на якому один з комунікантів інформує партнера по спілкуванню про своє бажання припинити комунікативну взаємодію (pre-closing statements) [17, с. 303];

2) завершальний етап, на якому відбувається обмін прощальними привітаннями, стереотипними формулами прощання;

3) розмикання фізичного каналу зв'язку (ухід співрозмовника, телефонні гудки та т.ін.). Наприклад:

'Thank you for your devotion, a thousand times, Gabriel! Good-night – I know you are doing your very best for me.'
She diminished in the gloom, and vanished, and he heard the latch of the gate fall as she passed through (Thomas

Hardy «Far from the Madding Crowd»p.229)

Як видно з прикладу, фраза подяки *Thank you for your devotion, a thousand times, Gabriel!* є передзавершальним етапом, на якому один з комунікантів висловлює подяку та тим самим інформує партнера по спілкуванню про завершення мовленнєвого контакту. Стереотипна формула *Good-night* є завершальним етапом інтеракції. *She diminished in the gloom, and vanished, and he heard the latch of the gate fall as she passed through* – розмикання візуального та слухового каналу зв'язку.

Дослідники відзначають, що не всі три компоненти обов'язково повинні бути у структурі фази контакторозмикання. У природному дискурсі може випадати завершальний етап. Лінгвісти пояснюють це, по-перше, надзвичайною десемантизацією стереотипних формул прощання, коли основне прагматичне навантаження несуть передзавершальні висловлення; по-друге, формули з легкістю замінюються функціонально еквівалентними паралінгвістичними засобами [10, с. 58]. Послідовність етапів не є чітко фіксованою: етап прощання може передувати передзавершальній фазі.

«*Will you come with Nell?*»

«*I'd enjoy that, thanks*». *Caroline accepted the invitation with delight.*

«*See you tomorrow, then. I'd better rush. I'm late and you know when you really need one it seems like an age before you get a taxi*». *Feile glided down the stairs and out into the night (Patricia Scanlan «Sity Woman» p.392).*

На цьому прикладі ми бачимо, що завершальний етап *See you tomorrow, then* передує передзавершальному етапу *I'd better rush. I'm late and you know when you really need one it seems like an age before you get a taxi*, а речення *Feile glided down the stairs and out into the night* є розмиканням фізичного каналу зв'язку.

Набір передзавершальних метакомунікативних блоків (ПМКБ), які обслуговують передзавершальний етап контакторозмикуючої фази спілкування, за спостереженнями дослідників не обмежений, оскільки практично будь-яка одиниця може виступати у ролі передзавершального висловлення («лівої» репліки за термінологією Н. І. Формановської [9, с. 85]). Враховуючи лексико-семантичні особливості передзавершальних висловлень, ми поділяємо їх на декілька груп, окрім тих, що вже відмічені дослідниками, а саме: вдячність, побажання, благословення, вибачення, запрошення, сподівання на подальші комунікативні контакти, задоволення від зустрічі, повідомлення про необхідність розставитися, заява про вичерпність теми комунікації [10, с. 59-61], до них ми відносимо також ПМКБ: підбиття підсумків інтеракції, компліменти, пропозиції, поздоровлення, порада, повчання, заклик, наказ, прохання, повага (до близьких, рідних, друзів), застереження та ін.

З аналізу нашого емпіричного матеріалу робимо висновок, що на долю метакомунікативного блоку «запрошення» припадає 8% випадків розмикання мовленнєвого контакту. Найбільш поширеними є стереотипи: *Come and see us soon; I'll be glad to talk to you anytime; Please call again; Drop in and see us any time; You're always welcome; Remember to telephone me; Please come and see us again; Keep in touch!; Don't forget to keep in touch!; Please write; Drop us a line to say how you're; We'll be delighted to see you again;*

I'm usually available, just give a little more notice and I'll be glad to talk to you anytime.»

They thanked him and left (Grisham John «A Time to Kill» p. 90).

«*Is something wrong?*» *she asked when he came back on the line. «No,» he said. «Go ahead and call Auberon. And we'd be grateful if you'd keep in touch with us about it.» «I will.» «Good luck» (Gutcheon Beth «Still Missing» p. 210).*

Феномен запрошення при прощанні має в англійському спілкуванні ряд особливостей, які явно проявляються при порівняльному аналізі. Серед англійських запрошень виокремлюються явні (*unambiguous invitations*) та неявні (*ambiguous invitations*) [19, с. 117]. Перші робляться з наміром на розвиток подальших стосунків, а ми зупинимося на останніх. У «фальшивих» запрошеннях інша прагматична мета та протилежна спрямованість. Англійські формули запрошення/прощання є нещирими (*insincere*), фальшивими (*phony*) з точки зору представників інших культур, на що неодноразово вказувалося у дослідженнях з міжкультурної комунікації [19, с. 128], [18, с. 274], [11, с. 76].

Цікавий приклад запрошення при прощанні подає Річард Бріслін [12, с. 254]. На одній студентській вечірці американська студентка після п'ятнадцятихвилинної дружньої розмови сказала своїй співрозмовниці з Таїланду: *I hope we get a chance to talk again soon*. Два тижні по тому, раптово зустрівшись в університеті, вона ледь впізнала її, відповіла на привітання та пройшла мимо, надзвичайно здивувавши та засмутивши свою нову знайому. Дружнє ставлення на вечірці дівчина з Таїланду розцінила як особливу увагу до неї, зокрема, і була впевнена у продовженні дружніх стосунків, що виникли. Американка ж поводитися до неї, як до інших незнайомих, вона привітно поводи́ла себе з усіма, як це приписують норми англосаксонської культури, та не могла запам'ятати ім'я кожного.

Таке саме спостерігаємо і в мовленнєвій поведінці англійців. Щоб адекватно інтерпретувати їх поведінку у подібних випадках, слід розрізняти два вищезгадані типи запрошень: явні та «фальшиві». «Фальшиві» запрошення при прощанні, на відміну від явних, – це запрошення лише за своєю формальною семантикою. Їх прагматична функція полягає у тому, щоб продемонструвати прихильність та симпатію до співрозмовника, зробити йому приємне, вони не припускають обов'язкового продовження подальших контактів.

В англійській комунікації у подібних МКБ запрошення при розмиканні контакту не має ніяких обов'язків перед адресатом. Ніхто з учасників комунікації не буде скривдженим, якщо висловлені плани так і не будуть реалізовані. Такі фрази, як *Come again soon; Drop in before you leave Dublin; Let's go down somewhere at the weekend; You should come to lunch one day; We should get together somewhere* та інші, зовсім не припускають здійснення дій, які називають. Вони є чисто етикетними формулами, які виражають прихильність до співрозмовника, є елементом прощання та виконують фатичну функцію.

Якщо явні запрошення, як правило, містять прохання дати відповідь та виражаються за допомогою питального висловлення або розгорнутого декларативного висловлення у формі непрямого питання, то фатичні запрошення при прощанні оформлюються за допомогою імператива, що посилює їх прагматичне значення.

Заслуговує на увагу той факт, що на цю комунікативну особливість вказують також англомовні дослідження, що підтверджує об'єктивність нашої оцінки. Так, Джоан Рубін [16, с. 11] попереджує, що висловлення *Drop in any time* не є запрошенням, якщо за ним не йде уточнення місця та часу зустрічі. Дослідники

відзначають, що інколи важко буває зрозуміти, де справжнє запрошення, а де ні, та якщо хтось говорить «*You really must come and see us one of these days*» (Ви дійсно повинні прийти до нас на днях), слід відповісти «*Thank you very much. I love meeting English people*» (Дуже дякую. Мені подобається зустрічатися з англійцями) та почекати на уточнення дати зустрічі [16, с. 84].

Дослідники визначають той факт, що у Великобританії та в США фраза «*Давай пообідаємо разом*» може вживатися не як запрошення пообідати, а як повсякденна формула прощання, яка означає приблизно таке: «*Я отримав таке задоволення від бесіди з тобою, що я б не був проти коли-небудь знову зустрітися*». Наведемо оригінальне висловлювання з монографії по міжкультурній комунікації: «*...it is common in the UK and in North America ... to use the phrase, «Let's have lunch», not as a serious invitation to have lunch but simply as a casual way of saying «goodbye». The invitation is no more than to say something like, «I've enjoyed the conversation and wouldn't mind getting together again sometime»* [18, с. 274]. Таким чином, запрошення є стандартною мовленнєвою формулою, яка вживається при прощанні. Запрошуючи на ланч, адресант не має на увазі, що цей ланч коли-небудь відбудеться. Прагматичне значення даного запрошення – показати адресату, що бесіда була приємною адресанту, що він не заперечував би коли-небудь пообідати разом. У тому випадку, якщо за зробленим запрошенням при прощанні не йде більш конкретне уточнення дати та місця зустрічі, воно не може бути розцінено адресатом як щире. Пор.:

Lord Henry took up his hat and gloves. «You are very pressing, Basil, but I am afraid I must go. I have promised to meet a man at the Orleans. Good-bye, Mr .Gray. Come and see me some afternoon in Curzon Street. I am nearly always at home at five o'clock. Write to me when you are coming. I should be sorry to miss you» (Oscar Wild «*The Picture of Dorian Gray*» p. 26).

або:

«I must go, Basil,» he answered.

«Very well,» said Hallward; and he went over and laid down his cup on the tray. «It is rather late, and, as you have to dress, you had better lose no time. Good-bye, Harry. Good-bye, Dorian. Come and see me soon. Come to-morrow.»

«Certainly.»

«You won't forget?»

«No, of course not,» cried Doria (Oscar Wild «*The Picture of Dorian Gray*» p. 43).

Передзавершальний МКБ запрошення, який пом'якшує момент розставання, є десемантизованим та конвенціональним засобом, його основне прагматичне значення полягає у підтриманні гармонічних відношень між співрозмовниками. Вживаючи мовленнєві формули запрошення, комуніканти реалізують стратегію позитивної ввічливості, направлену на демонстрацію поваги до співрозмовника. Перспективним вважаємо вивчення інших передзавершальних метакомунікативних одиниць у фінальному етапі діалогічної взаємодії.

Література

1. Бырдина Г. В. Функционально-содержательные типы диалогов в русском языке / Г. В. Бырдина // Актуальные проблемы филологии в вузе и школе. – Тверь, 1992. – С. 93-95.
2. Гольдин В. Е. Этикет и речь. – Саратов: Саратовск. гос. ун-т, 1978. – 112 с.
3. Драздаускене М. – Л. А. Контактостанавливающая функция речи / Автореф. Дисс. на соиск. уч. ст. к. ф. н. М.: Изд-во Моск. Ун-та, 1970. – 10 с.
4. Жумагулова Б. С. Категория контактности между партнерами коммуникации. – Сб. научн. тр. / Моск. пед. ин-т ин. яз. им. М. Горька. – М., 1983. – Вып. 209. – 23 с.
5. Леонтьев А. А. Психолингвистические единицы и порождение речевого высказывания. – М.: Наука, 1969. – 307 с.
6. Почепцов Г. Г. Фатическая метакоммуникация // Семантика и прагматика синтаксических единиц. Сб. ст. Калинин: КГУ, 1981б. – С. 52-59.
7. Почепцов Г. Г. (мл.) Язык и коммуникация: некоторые понятия // Текст как психолингвистическая реальность. – М., 1982. – С. 3-7.
8. Тарасов Е. Ф. Место речевого общения в коммуникативном акте // Национально-культурная специфика речевого поведения. М., 1977. – С. 67-95.
9. Формановская Н. И. Русский речевой этикет: лингвистический и методический аспекты. – М.: Рус. яз., 1982. – 126 с.
10. Чхетиани Т. Д. Лингвистические аспекты фатической метакоммуникации. Дисс. ... канд. филол. наук. – Киев, 1987. – 203 с.
11. Шагаль В. Э. Арабский мир: пути познания. Межкультурная коммуникация и арабский язык. – М.: Институт востоковедения РАН, 2001. – 287 с.
12. Brislin, Richard. Understanding Culture's influence on Behavior. 2nd edition. – London: Harcourt College Publishers, 2000. – 336 p.
13. Conversational Routine: Explorations in standardized communication situations and prepatterned speech. / Ed. by F. Coulmas. – The Hague etc.: Mouton, 1981. – 331 p.
14. Goffman, Erving. Interaction ritual: Essays on face-to-face behaviour. – L.: Penguin, 1972. – 270 p.
15. Laver J. Linguistic Routine and Politeness in Greeting and Parting // Conversational routine. – The Hague etc., 1981. – P. 289-304.
16. Rubin, Joan. How to Tell When Someone is Saying «No» Revisited // Wolfson Nessa and Judd Elliot (eds.). Sociolinguistics and Language Acquisition. – Rowley, London, Tokio: Newsbury House, 1983. – P. 10-17.
17. Schegloff E., Sacks H. Opening up closings // Semiotica. – Amsterdam etc., 1973. – Vol. 8, № 4. – P. 289-327.
18. Scollon R., Scollon S. Intercultural Communication: A Discourse Approach. Second Edition. – Oxford: Blackwell Publishers Ltd., 2001. – 316 p.
19. Wolfson Nessa, Lynne D'Amico-Reisner, and Lisa Huber. How to Arrange for Social Commitments in American English: the Invitation // Wolfson, Nessa and Judd, Elliot (eds.). 1983. – P. 116-128.

Костусяк Н. М., Межов О. Г.

СЕМАНТИКО-ГРАМАТИЧНІ ОЗНАКИ АДРЕСАТНОЇ СИНТАКСЕМИ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ

Лінгвістичні студії останніх років створили сприятливий ґрунт для дослідження такого суперечливого граматичного явища, як синтаксема. На сьогодні вона залишається одним з найбільш дискусійних об'єктів у наукових працях. Незважаючи на різноманіття дефініцій, у яких синтаксему розглядають з різних позицій, серед мовознавців досі немає єдиного погляду на її сутність, статус та диференційні ознаки. До найскладніших питань у лінгвістиці належить і класифікація цих компонентів. Причина складності їхнього опису полягає в неоднорідності та різноманітності властивостей синтаксем. Задекларовані питання свідчать, що всебічна характеристика аналізованих компонентів є важливим кроком для вдосконалення синтаксичної типології в сучасній українській мові.